

Hanif Kureishi

POLNOČ VES DAN

prevedli

Breda Biščak in Tina Mahkota

NEZNANCA, KADAR SE SREČAVA

Me slišita? Ne; nihče me ne sliši. Nihče ne ve, da sem tu.

Jaz ju slišim.

Sem v hotelski sobi, sedim na stolu in tiščim, sklonjen naprej, uho ob steno. V sosednji sobi je par. Pogovarjata se, dokaj prijateljsko; njun pogovor se zdi redkobeseden, a spontan. A kaj, ko govorita potihoma; naj se še tako naprezam, ne morem razločiti, kaj pravita.

Spomnim se, da ti pri prisluškovanju skozi ovire prav pride kozarec. Po prstih se odkradem v kopalnico, vzamem kozarec, ga pridržim ob steni in nanj prislonim glavo, da bi bolje slišal. Ampak kako naj bo obrnjen? Če bi me videli, kako se zvijam! A v sobi sem sam, in vse se je sfžilo.

To naj bi bil moj poletni dopust v obmorski vasici. Odprta potovalka je na postelji, na vrhu sta zbirka ljubezenske poezije in biografija Roda Stewarta. Včeraj sem šel na Kensington High Street in po trgovinah brskal za vodiči, pohodnimi čevlji, romani, erotičnimi igračkami, zdravili in kasetami Ala Greena za walkman. Zvečer sem si pripravil prtljago in šel zgodaj spat. Budilko sem si nastavil na šesto in zjutraj še malo bral spomine Stanislavskega *Moje življenje v umetnosti*: »Res, pisano življenje, ki se je v svojih temeljih nekajkrat spremenilo.«^{*}

Pozneje sem šel teč v Hyde Park in se kot običajno dobil na zajtrku s cimroma, igralko in igralcem, s katerima sem obiskoval dramsko šolo. »Vso srečo! Dobro se imej, ti srečkovič!« sta mi zaklicala, ko sem se s potovalko na rami odpravil proti postaji. Za vsako stvar se zagrejeta, kar je tipično za mlade igralce. Morda imam zato raje starejše ljudi, kot je Florence, ki je v sosednji sobi. Že kot najstnik sem imel raje starše svojih prijateljev – običajno

^{*} Konstantin Stanislavski. *Spomini. Moje življenje v umetnosti*. Prevedel Janko Moder. Slovenski knjižni zavod. Ljubljana 1956. Str. 19. (Op. prev.)

mame – kot pa prijatelje. Kar so povedali o svojem življenju, podrobnosti njihovih opisov, me je navdušilo bolj kakor nogomet ali žuriranje.

Ravno sem se vrnil s plaže deset minut hoje od tu, sprehoditi se moraš mimo niza novih bungalovov. Morje je otožno, skoraj sivo. Odvlekel sem se mimo zapuščenih kopalnih kolib, postavljenih med grmičevjem. Nekaj prikladne lepote je bilo v oblačni opustelosti in pršcu in odprtih, praznih daljavah. Na obali je peščica moških v rumenih pelerinah ležerno držala ribiške palice. Na zaplati asfalta so se ljudje gnetli po avtodomih in strmeli v morje. Sicer ni na plaži nikogar. Vse to se mi zdijo bistveni sestavni elementi dopusta v Angliji. Par, ki bi se moral pogovoriti, bi imel tu krasno priložnost.

• 6 Hotel, velika kočica s skednjem ob strani, stoji sredi vrtov, poraslih z rožami, in meji na kmetije in polja, na katerih se pasejo govedo in konji. V jedilnico, ki se zaradi steklovine in jedilnega pribora svetlika kakor lesteneč, smeš vstopiti le s kravato – dlje ko si od Londona, več je drobnih snobovskih kapric. Toda z enako hrano ti postrežejo v baru, ki je (kot je pisalo v vodiču, ki sva ga prebrala s Florence) v prizemni etaži. Sobe so prijetne, četudi je v njih kar precej cvetličnih vzorcev in vsekakor preveč konjskih motivov. So pa v njih zakonska postelja, televizija in kopalnica, v katero lahko stopiš brez strahu.

In zdaj se iz sosednje sobe sliši smeh! No, če sem iskren, se sliši le njega, brezskrben smeh nekoga, ki živi v stabilnem, urejenem svetu. Toda ona se je morala kar potruditi, da mu je povedala kaj zabavnega. Zakaj ne zabava mene? Kaj mu je Florence rekla? Koliko časa bom to lahko prenašal?

Nenadoma vstanem, se opotečem do posteljnega vogala in kozarec zabrišem v steno. Morda bosta moj krik od bolečine in tresk kozarca uničila njuno idilo, čeprav, zakaj pa?

Dvomim, da moja ljubimka ve, da so me nastanili v sosednjo sobo. Čeprav sva prispela z istim avtomobilom, se nisva prijavila skupaj, ker sem odšel »raziskovat«, kot sva počela s sestro, kadar sva šla na počitnice s starši. Šele ko sem pozneje odprl vrata, sem zaslišal njen glas in ugotovil, da sva v sosednjih sobah.

Zapustil jo bom; moram jo. Le da ne nocoj. Vrnitev domov bi bila več kot razočaranje. Kaj pa bosta rekla cimra? Nismo najboljši

prijatelji; njuno zbežnost še lahko prenesem in v stanovanju bi lahko živel, kakor da me ni, zastrl bi zavese, ne bi se oglašal na telefonske klice, izogibal bi se lokalom, kjer rešujem križanke in pišem prošnje za delo. Toda če pokličem bližnje prijatelje, mi bodo rekli, zakaj si že nazaj? Kaj je šlo narobe? Kaj jim bom odgovoril? Smejali se mi bodo in me opravljali. Zgodba bo zaokrožila med ljudmi, ki me niso nikdar spoznali; lahko bi me preganjala še leta. Le kaj bi bilo lahko zanimivejšega od neizpolnjenih želja drugih ljudi?

Jutri bi lahko odpotoval v Devon ali Somerset, kot sva se dogovarjala s Florence. O tem se nisva želela vnaprej odločiti. Najin prvi izlet – pravzaprav najina prva noč, ki bi jo v celoti prebila skupaj – naj bi bil pustolovščina. Želela sva uživati drug ob drugem brez misli, da se bo morala čez nekaj ur vrniti k možu. Zbudila bi se, ljubila in si ob zajtrku izpovedovala sanje.

Nisem prave volje, da bi se karkoli odločil.

V sosednji sobi si imata vsekakor veliko povedati: nedvomno malce nenavadno za par, poročen že pet let.

Obrišem si oči, umijem obraz in stopim k vratom. V baru bom spil nekaj kozarcev in si naročil večerjo. Pregledal sem meni in ponudba jedi se mi zdi obetavna, še zlasti sladice, ki jih Florence tako rada poskusi z žličko, nato pa odrine in reče natakarku: »Dosti imam!« Morda mi bo dan privilegij, da jo bom opazoval z drugega konca prostora.

Vendar se vrnem na svoj položaj ob tem zdaj že znanem predelu stene, si masiram golenico in poskušam predstavljati, kaj počneta, kakor da bi poslušal radijsko igro. Najbrž se preoblačita. Kadar sem sam s Florence, se velikokrat obrnem, in ona je gola. Sleče se s takšno lahkoto, kot se drugi sezujejo. Pri devetindvajsetih ima gibčno telo. Zamišljam si jo, kako gola leži na moji postelji, mi prebira scenarij in ga komentira, medtem ko nama sam pripravljam hrano. Vloge odigra s smešnim glasom, tako da si projekta nazadnje sploh ne upam jemati resno. Imam njen pulover in par rokavic, ki jih je pustila pri meni. Zakaj jima ne potrkam po vratih? Obožujem nadrealizem.

Pozneje bosta večerjala v jedilnici. Težko si predstavljam, da bi mu padlo na pamet, da bi jo nocoj peljal kam drugam. Moški bo jedel nasproti svoje ženske, jo spraševal, kakšne se ji zdijo omake,

in v svojem zadovoljstvu pozabil na vse drugo, saj ve, da mu pripadajo ustnice, šale, prsi in ljubeznivost njegove Florence. Bojim se, da bom znorel. Ne mislim, da bom skočil čez mizo in ju oba zadržal. Utopljal se bom v jezi in ne bom užival ob hrani. V posteljo bom šel osamljen in napol pijan, pa še znova ju bom slišal. Hotel ni poln: lahko prosim za drugo sobo. V baru sem videl žensko, ki je brala *The Bone People*. Pa še nekaj mladih avstrijskih turistk v dolgih nogavicah, ki so preučevale zemljevide in vodiče. Kako krasno bi se lahko imeli.

A kaj, ko me preganja obupna kompulzivna potreba; vedeti moram, kako se imata. Ušesa sploh ne bom odleplil od stene.

• 8 Če pomislim, da sem še danes sedel na vlaku na postaji. Kupil sem vino, sendviče in, kot presenečenje, čokoladno torto. Sonce me je grelo skozi okno. (Mar ni čudno, ko si človek domišlja, da je zato, ker je sončno v Londonu, sončno tudi vsepovsod drugod.) Kupil sem nama vozovnici za prvi razred in pot plačal z denarjem, ki sem ga zaslužil s filmom, v katerem sem odigral glavno vlogo, fanta s ceste, mulca, ki se fiksa, tatu. Pokazali so mi grobo zmontiran film; zdaj ga še vedno montirajo in podlagajo z rockovsko glasbo. Producent je prepričan, da ga bo spravil v sekcijo Štirinajst dni avtorskega filma na festivalu v Cannesu, kjer so, tako trdi, tako polni denarja in privilegijev, da obožujejo karkoli zloglasnega in krutega.

Florence je vsekakor prodornejša kot moj agent. Ko sem za film prvič slišal od drugih igralcev, mi je povedala, da je, ko je bila sama še igralka, s producentom nekajkrat večerjala. Mislim sem si, da se baha, a ga je poklicala domov in vztrajala, da me režiser spozna. Med klicem sem ji sedel na kolenih in ji s prsti ljubkoval bradavičko. Ni mu priznala, da se pozna, marveč mu je rekla, da me je videla igrati v gledališču. »Ni samo čeden,« mu je rekla in me uščipnila v lice. »V njem sta srce parajoča žalost in šarmantnost.«

Za vlogo se je potegovala kopica mladih igralcev. Večino sem jih prepoznal, medtem ko so kadili, se prestopali in tarnali v vrsti pred sobo za avdicijo. Domneval sem, da bomo tekmeci do konca življenja, pa mi je producent rekel: »Tvoja je, če jo hočeš!«

Ko sem na vlaku čakal Florence O'Hara, sem se tako razvnel, da sem tuhtal, ali bi jo lahko dal dol kar v stranišču. Česa takega ni-

sem še nikoli poskusil, ona pa mi je le redkokdaj kaj odklonila. Ali pa bi ji roka lahko zdrsnila pod moj časopis. Že dneve si umišljam, kakšnim užitkom bi se lahko predajala. Teden dni se bova posvečala samo drug drugemu, nakar bom prvič odšel v Los Angeles, v Hollywood, kjer bom odigral stransko vlogo v nekem neodvisnem ameriškem filmu.

Dve minuti pred odhodom – in začejalo me je skrbeti, saj sem se že eno uro potikal po postaji – sem jo uzrl v okenskem okvirju in skoraj zavpil. V potrditev dejstva, da greva na dopust, si je na glavo poveznila mahedrajoč škrlaten klobuk. Florence se zna včasih neskladno obleči in si nadene denimo starinski nakit in svileno bluzo, obuje pa ponošene, obrabljene čevlje, kakor da je, preden je prišla do nog, že pozabila, kaj ima na glavi.

Za njo je stopal mož.

Prepoznal sem ga s poročne fotografije, ki sem jo videl ob edini priložnosti, ko sem previdno pokukal v njuno stanovanje, da bi videl pogled na Kovaški most in reko. Florence mi je predlagala, naj pogled naslikam. Danes jo je, kdove zakaj, pospremil. Skozi okno mu bo pomahala v pozdrav – upal sem, da mu ne bo poslala poljubčka –, nato pa se bo usedla k meni.

Potreba po samotni vedno zbuja sum. Na pot sva se morala pripraviti. Ko sva v postelji kovala zaroto, sva najprej razmišljala, da bi Florence možu rekla, da gre na dopust s prijateljico. Toda zaradi zapletanja v laži se ji začnejo potiti roke. Namesto tega je preverila, kdaj bo mož zelo zaposlen v službi, in vztrajala, da potrebuje čas za knjige, sprehode in premislek. »Premislek o čem?« jo je vprašal, jasno, ko se je napravljajal za službo. Florence zna na miren način vztrajati pri svojem, on pa je rad velikodušen.

»Prav, moja mala,« ji je naznanil. »Pojdi in bodi sama s seboj, in boš videla, kako me pogrešaš.«

V tednu pred odhodom sva se dobila dvakrat. Poklicala me je, in zunaj, pred sprednjim vhodom v stanovanje, sem na Gloucester Roadu ustavil taksi. Ona si je obraz ovila z naglavno ruto, si nadela temna očala in se odkradla na najino srečanje v enega mnogih obrečnih pubov blizu doma. Bila je nekoliko odsotna, zaradi česar si je le še bolj želim in kar se bo, tako domnevam, spremenilo med najinim skupnim dopustom.

Njen mož se je pojavil na vlaku in mi stopal naproti. Čeprav je samo za eno uro zapustil službo, je bil v lanenem suknjiču smetanaste barve, kavbojkah in starih jadralskih mokasinih brez nogavic. Tudi prav, sem pomislil, tako je olikan, da ji pomaga nesti prtljago vse do sedeža; to je nekaj, kar bi se sedemindvajsetletniki, kot sem jaz, lahko od njega naučili.

Potovalko ji je dvignil na polico in usedla sta se mi nasproti, na drugo stran prehoda. Za hip je brezbrizno pogledal v mojo smer. Njo je prevzelo dogajanje na peronu. Ko je govoril, se mu je nasmihala. Medtem si je trgala kožico okoli palca, dokler ni zakravela in je morala v potovalki poiskati papirnati robček. Florence je nosila poročni prstan, ki ga ni imela nikoli, kadar je bila z menoj, razen ko sva se spoznala.

Vlak je, kaj pa drugega, sunkovito speljal in do naše počitniške destinacije odpeljal mene, mojo ljubimko in njenega moža.

Vstal sem, se usedel, se potrepal po glavi, prebrskal potovalko in se podivjano ozrl okoli sebe, kakor da bi iskal nekoga, ki mi bo pojasnil situacijo. Nazadnje je Florence, potem ko me je opazovala, kako sem pojedel čokoladno torto – v drugačnih okoliščinah bi mi z ustnic obliznila drobtinice –, vstala in se odpravila po sendviče. Šel sem na stranišče, kjer me je čakala pred vrati.

»Na vsak način je hotel z mano,« mi je zašepetala in mi nohte zarinila v roko. »To je bilo včeraj. Druge izbire nisem imela. Če bi mu nasprotovala, bi postal ljubosumen in nezaupljiv. Nisem imela priložnosti, da bi ti prej povedala.«

»Bo ostal ves teden?«

Videti je bila razburjena. »Dolgčas mu bo postalo. Take stvari ga ne zanimajo.«

»Kakšne stvari?«

»Dopust. Običajno greva raje kam ... v Italijo. Ali pa Hamptons –«

»Kam?«

»Blizu New Yorka. Dala bom vse od sebe, da ga spravim domov. Boš počakal?«

»Težko rečem,« sem ji rekel. »Res si naredila pravo zmešnjavo! Kako si mi lahko naredila kaj takega!«

»Rob –«

»Kako si glupa, glupa!«

»Ne, ne, ne gre za to!«

Poskusila me je poljubiti, a sem se odmaknil. Z roko mi je segla med noge – in želel sem si, da ne bi –, nato pa se je vrnila k možu. Sprehodil sem se gor in dol po vlaku, šele potem sem se usedel. Ni mi prišlo na misel, da bi se presedel. S krvjo, ki ji je tekla s palca, mi je popackala vso roko.

Še nikoli je nisem videl tako nesrečne. Včasih je tako živčna, da se ji stvari, ki jih nosi v torbici, raztresejo po tleh in se mora spu-stiti na vse štiri, da jih pobere. Zna pa biti tudi pogumna. Nekoč na podzemni so trije mladeniči nadlegovali in oropali potnike. Medtem ko smo bili vsi drugi do konca prestrašeni, je ona napa-dla roparje s takšno poblaznelostjo in besom, da si je prislužila nagrado za hrabrost.

Preostali del poti se je pretvarjala, da spi. Njen mož je bral triler.

Ko sem na podeželski postaji odmarširal s perona, sem opazil, da so po nas poslali avtomobil: enega samega. Še preden sem lahk-povprašal po vlaku, s katerim bi se vrnil v London, je k meni pristopil hotelski šofer.

»Robert Miles?«

»Ja?«

»Semle, prosim.«

Skrivljani podeželan me je odvedel ven, na hladen in svež zrak. Brezmejnost neba bi človeka lahko pomirila. Prav zaradi tega sva se s Florence nekega popoldneva odločila, da odpotujeva.

Odprl mi je vrata avtomobila.

»Kar notri, sir.« Obotavljal sem se. S sedeža je pometel pasje dlake. »Vozil bom karseda počasi in vam povedal nekaj malega o okolici.«

Mojo potovalko je odložil v prtljažnik. Ni mi preostalo drugega, kot da se usedem. Zaprl je vrata. Florence in njenega moža je povabil, naj prisedeta zadaj. Ko smo se odpeljali, se je avtomobil napihnil od naše napetosti in navzočnosti. Šofer je govoril meni in jaz sem prisluškoval njima.

»Vesel sem, da sem se odločil, da grem s tabo,« je rekel Floren-cein mož. »Vseeno pa bi lahko šla v Hišo.«

»Oh, tja,« je vzdihnila.

»Ja, tako je, kot da bi imel še enega starša. Ni mi treba kar naprej ponavljati, da je ne maraš. Zakaj si se odločila za ta kraj?«

Hotel sem se obrniti in reči: »Jaz sem se odločil –«
»Videla sem ga v nekem prospektu,« je rekla.
»Rekla si, da si bila tu že v otroštvu.«
»Ja, prospekt me je na to spomnil. V otroštvu sva z mamó obiskali mnoge kraje.«
»S tvojo noro mamó.« V ogledalu sem videl, da jo je objel in ji roko položil na prsi.
»Ja,« je rekla.
»Zdaj pa bova samo midva,« ji je rekel. »Tako sem vesel, da sem tu.«

Lačen sem.

Nazadnje se z ušesom le odlepim od stene, zmajem z glavo, kakor da bi si jo želel razbistriti, se odpravim v prizemlje in večerjam v baru, natrpanem z lokalnimi pijandurami, ki raje visijo v hotelu kakor v pubih.

Jem s hrbtom obrnjen proti lokalu, pred sabo imam knjigo in se sprašujem, kje sedita Florence in njen mož in o čem se pogovarjata; spominjam na osebe v Platonovi votlini, ki poskušajo brati sence. Ko pojem polovico večerje in se končno le odločim, da se z njima soočim, nenadoma vstanem, se presedem in obrnem. V baru ju ni.

Ko si naročim še eno pijačo, se mi debeluška za pultom nasmehe. »Mislili smo, da ste čakali kakšno srečno osebo, ki se ni pojavila.«

»Srečna oseba sicer ne obstaja, ampak tako slabo pa spet ni.«

Vzamem pijačo in se sprehodim, čeprav ne vem, kam grem. Natarice dirjajo v vročo jedilnico in iz nje, tako urne, zadržane in živčne, ne da bi bile nadute in lepe, kot so v Londonu. Ženske v srednjih letih z napleskanimi obrazi in v lesketajočih se oblekah ter zadovoljni moški v oblekah s kravato, ki se ne sprašujejo, ali imajo pravico biti tu – saj je to njihov svet –, začenjajo zapuščati jedilnico s kozarcih v rokah. Za trenutek postojijo na tem koščku zemlje, ki se neopazno giblje, zagrgajo in se hahljajo od sreče.

Optimistično sledim nekemu paru v enega od salonov, kjer se bosta še naprej nacejala z alkoholom in kavo. Zgrudim se na zofó z visokim naslonjalom.

Čez čas prepoznam glas, ki mu prisluškujem. Florence in njen mož sta prišla v salon in sedita za menoj. Začneta igrati scrabble. Dovolj blizu sedim, da jo vonjam.

»Riba je bila dobra,« pravi. »Zelenjava je bila ravno prav kuhanja. Ne preveč in ne premalo.«

Razmišljam, kako ponosen sem bil, da sem ujel poročeno žensko.

»Florence,« ji reče, »ti si na vrsti. Si prepričana, da si res pri stvari?«

Ko sem začel s Florence, sem hotel biti diskreten, obenem pa sem se hotel z njo postavljati. Upal sem, da bova srečala ljudi, ki jih poznam; prepričan sem bil, da me prijatelji opravljajo. Takšne avanture še nisem doživel. Če se ne bo izšla, se bom brez brazgotin pobral proč.

»Oba bi morala večkrat jesti ribo,« mu reče.

Seveda nisem razmišljal, kakšen bi bil lahko njen mož ali zakaj se je z njim poročila. Poskrbela je, da se z njim nisem ukvarjal. Obstajala sva samo midva.

Reče ji: »Ne maraš se poljubljati, če sem jedel meso.«

»Ne, ne maram,« mu reče.

»Daj, poljubi me,« ji reče.

»Kaj, ko bi s tem še malo počakala?«

»Kaj, ko ne bi?«

»Archie –«

Njen glas je nenaraven in pridušen, kakor da bo vsak hip zajokala. Koliko časa nameravam še sedeti tu? V glavi se mi vrtili; pozabil sem, kdo sem. Vsepovsod vidim same katastrofe in kazni. Domnevam, da se želim ozdraviti tako bolečih, silovitih čustev, zato sem tako pogosto depresiven. Kadar sem depresiven, se zaprem vase, živim le v delčku sebe, v svoji seksualnosti ali ambiciji, da bi postal igralec. V vseh drugih pogledih se izničim. O teh stvareh sem govoril s Florence – o »melanholiji«, kot temu pravi ona – in ona me razume: je prva oseba, ki jo poznam, ki me razume.

Ugotovim, da vidim Florence, če pokukam izza naslonjala za roke, s strani, kako čepi na stolu. Malenkost se premaknem; zdaj jo vidim v celoti, oblečena je v oprijemajočo se belo majico in vrečaste hlače smetanaste barve ter obuta v bele sandale.

Hecno, ampak obnašam se, kakor da bi mi ta moški ukradel žensko. Dejansko pa sem mu jaz izmaknil njegovo, in če to izve, bi se zlahka razjezil in morda postal celo nasilen. Jaz pa kar zijam in zijam vanjo, jo opazujem, kako si gre z desnico čez obraz in si hrbitišče dlani prisloni ob lice, prste pa postavi pod oko; gesta, ki ji je ostala še iz otroštva in ji bo najbrž še na starost.

Če Archie vlada najinemu življenju, potem to počne nevidno; in če se ona včasih obnaša nekoliko, recimo temu, težko razumljivo, potem je to zato, ker živi za steno, skozi katero ji lahko samo prisluškujem. Čez dan je prosta, vendar rada pove, kje je. On bi bil več kot zadovoljen s »Popoldne sem bila v galeriji Tate« in bi preživel tudi, če bi vedel manj o Giacomettijih. Ko se na koncu vsakega svojega srečanja razideva, pogosto postane razburjena in vznemirjena.

▪ 14

Domneval sem, da se ji nisem dovolj posvetil, zaradi česar jo je začelo skrbeti, kaj bo z možem. Nikoli nisem pomislil, da bi denimo živela skupaj; še naprej bi se dobivala tu in tam, dokler se ne bi skregala. Vendar pa, ko jo zdaj opazujem, na to nisem pripravljen. Želim si, da si me želi, in to samo mene. Pripada mi glavna, in ne samo stranska vloga.

K meni pride točajka in mi vzame kozarec. »Vam lahko še s čim postrežem?«

»Ne, hvala,« ji potihoma rečem.

Opazim, da Florence nekoliko dvigne glavo.

»Vam je bila večerja všeč?« mi reče točajka.

»Ja. Še zlasti riba. Zelenjava je bila ravno prav kuhana. Ne preveč in ne premalo.« Nato ji rečem: »Kdaj se bar zapre?«

»V četrtek!« mi reče in se zasmеji.

Ne da bi pogledal Florence ali njenega moža, grem za njo iz salona in se utrujeno naslonim na pult.

»Kaj pa počnete tu?« To mi reče, kakor da je prepričana, da to ni kraj, ki bi mi ugajal.

»Samo spočit sem se prišel,« ji rečem.

Točajka zniža glas. »Nam gre ta kraj vsem na jetra. Tu lahko samo počivaš, to je vse. Počitka imaš vrh glave.«

»Kaj pa ti ne gre na jetra?«

»Včasih smo se šli rusko ruleto z avti. Zapeljali smo skozi križišče in upali, da nam nihče ne pride naproti. Take stvari.«

»Kako ti je ime?«

»Martha.«

Odloži mojo pijačo. Povem ji številko sobe.

»Je že v redu,« mi reče. Martha se skloni k meni. »Poslušajte –« mi reče.

»Ja?«

Florencein mož se zvrne na stol zraven mene in se na njem premešča, kakor da bi ga rad zavrta v tla. Nekoliko se odmaknem.

Obrne se k meni. »Saj vas ne moti, če prisedem?«

»Zakaj pa bi me?«

Naroči si cigaro. »In vinjak,« reče Marthi. Pogleda me, še preden mu lahko pokažem hrbet. »Bi tudi vi kaj?«

Počasi vstajam. »Ravno odhajam.«

»Sem rekel kaj takega?« In nato še: »Videl sem vas na vlaku.«

»Res? Oh, saj res. Ste bili z ženo?«

»Kaj pa.«

»Se nama bo pridružila?«

»Kako pa naj vem? Bi radi, da jo pokličem v sobo?«

»Nič ne bi rad.«

»Dajte, spijte en vinjak.« Roko mi položi na ramo. »Če ti pravim, kelnarca – vinjak za mladeniča!«

»Prav,« mu rečem. »Prav.«

»Imate radi vinjak?« mi prijazno reče točajka.

»Zelo,« ji rečem.

Odvozla si kravato in si jo stlači v žep suknjiča.

»Usedite se!« mi reče. »Saj smo na dopustu, jebemti. Dajmo ga izkoristiti! Kako vam je ime, če lahko vprašam?«

Florence sem spoznal pred letom dni v projekcijski dvorani, kjer sva edina gledala film nekega skupnega prijatelja. Na širokem stolu je skoraj ležala in ves čas stokala, se smejala in prhala. Na koncu – pred koncem pravzaprav – se je razgovorila o igralcih. Povabil sem jo na pijačo. Ko je pustila študij, je bila nekaj let igralka. »Bilo je kot na živinskem sejmu, srček. Nisem prenesla, da so me primerjali z drugimi.«

Nekaj dni po tem, ko sva se spoznala, je s spodvitimi nogami že sedela pri meni na tleh, moja cimra pa sta si zapisovala imena selektorjev igralcev, s katerimi bi se jima splačalo stopiti v stik. Hitro

se je znašla v mojem svetu agentov, avdicij, scenarijev in zmedenih mladih ljudi, katerih življenje je odvisno od naključij, zunanjega videza in sposobnosti, da preneseš velike količine negotovosti. Napol študentsko življenje, kajenje trave, zamotana promiskuiteta in ekshibicionizem ji niso bili le všeč, marveč nam je vse to zavidala in pogrešala.

»Ko bi le lahko ostala,« je rada teatralično rekla pri vratih.

»Pa ostani,« sem ji zaklical z vrha stopnic.

»Ne še.«

»Kdaj pa?«

»Ti kar uživaj! Izživi vse, kar lahko!«

Najina »afera« se je začela brez najave. Poklicala me je – jaz sem njo le poredkoma; prosila me je, da se dobiva – »deset čez peto v Scarsdalu!«, in jaz sem bil v lokalu že deset minut prej. Kako tudi ne, drugih obveznosti nisem imel, razen da sem se udeleževal igralskih delavnic ter bral drame in biografije igralcev. Včasih je šla z mano v posteljo. Kar se tiče spolnosti, izrekla bo in naredila karkoli, in to navdušeno, kot nekdo, ki pleše ali teče. Nisem vedno prepričan, da je povsem prisotna; včasih jo moram opomniti, da ni sama na sceni.

▪ 16

Popoldne greva pogosto v gledališče ali v pub, kjer debatirava o pisanju, igranju in režiji. Vodi me na predstave evropskih alternativnih gledaliških skupin, ki uporabljajo grotesko, maske in latovščino; uvaja me v ples in performanse. Potem ko me poljubi v slovo in gre domov ali se dobi z možem, se dobivam z igralkami, dekleti, ki delajo na televiziji, študentkami, tujimi varuškami. Pomagajo mi, da se na Florence čustveno preveč ne navežem. Neke noči, prepojene z alkoholom in žalostjo, sem jokal zaradi njene nedostopnosti in jo zaradi tega sovražil. Prave punce nisem imel že dve leti. Zadnja ženska, s katero sem živel, je postala le moja prijateljica; odnos je bil brez hitrosti in prihodnosti. Drži, da mi življenje rado zastane, kot ugotavlja Florence.

Opazam, da težko potegnem črto pod odraščanjem v južnem Londonu. Moški, s katerimi sem rasel, so bili težavni in glasni, radi so se bahali s svojo omejenostjo in surovostjo. Verjeli so, da je agresivnost njihovo najpomembnejše orodje. Pustili so šolo in postali lopovi in tatovi. Ko so med dvajsetim in tridesetim letom dobili otroke, so se začeli ukvarjati s preprodajo avtomobilov,

gradbeništvom ali »varovanjem«. Še najprej so hodili na nogometne tekme, na veliko pili in vztrajali pri najstniškem hrepenenju, idealih, od katerih so postali odvisni. To, s čimer se hočem ukvarjati – igranje –, je zanje nerazložljiva ambicija, ki jih plaši in jih že zaradi narave samega dela prekaša. Nočem reči, da igralci ne igrajo tudi predstavnikov delavskega razreda. Upam, da bom igral številne vloge. Rad bi se preobražal toliko časa, da me ne bodo več prepoznali. Vendar pa ne bom postal igralec, za katerega je že to, da kratko malo si delavski razred, »igra«. Vloge policistov ali kriminalcev v televizijskih serijah že niso zame.

Kadar se s temi prijatelji dobimo v pubu, poskušam ohraniti govorico in stališča iz preteklosti, vendar sem se prebil iz sveta anonimnežev in zaradi tega me zaničujejo in provocirajo. »Radi bi slišali tvoj govor, Larry. Naročiti pijačo ali ne naročiti pijače!« se derejo in me vlečejo za drago srajco. Zaradi razhajanja, kdo naj bi bil, se skoraj zapletem v pretep. Nanje vse bolj gledam kot na strahopetce, katerih življenje je nepomembno in ki so jih polna usta pogumnih dejanj, v resnici pa ne storijo ničesar in ne gredo nikamor. Šele pozneje me Florence nauči, da k uspehu sodi tudi sposobnost, da prenašaš zavist in odkrito zavračanje.

Nisem razgledan. Če Florence opazi, da česa ne vem, tega nikoli ne komentira. Sama zna biti prav lahkomiseln in frfrava; nekoč je dva dni samo nakupovala. Kljub temu pa hoče, da si ogledam najzahtevnejše filme. Bergmanove *Krike in šepetanja* denimo, za ta film vztraja, da ga bova doumela s ponavljanjem besedila, kar me spominja na spremljavo filma s petjem oziroma v tem primeru s stokanjem. Teh stvari ne uvršča pod umetnost kot jaz, marveč jih uporablja kot predmete za takojšnjo rabo.

Skoraj takoj ko sem Florence spoznal, je spremenila smer mojega življenja. Gledališče Royal Shakespeare Company mi je ponudilo pogodbo za dve leti. Z drugimi igralci bi si delil hišo v Stratfordu. Z menoj bi posedala ob reki Avon. Ponudbo sem s prijatelji proslavil v restavraciji Joe Allens, moj agent pa se je pogajal o podrobnostih pogodbe.

Tam sem proslavljal tudi s Florence, povabil sem jo na kosilo. V neki reviji sem prebral, da gre za eno najbolj izbranih restavracij v Londonu, ona pa se je samo zibala na stolu. Ne bi smel pozabiti, da nerada je – suha in ploska je kakor plesalka. Vsekakor ne mara

sesti h kosilu, če je obkrožena z ljudmi, ki jih je videla na televiziji in jih ima za domišljave in nenadanjene.

»Povedati ti moram, da moraš zavrtni stratfordsko ponudbo,« mi je rekla.

»Ampak o tem sanja vsak mlad igralec, Florence.«

»Rob, ne bodi tak cepec kot drugi. Preveč neopazne so, preveč neopazne,« mi je rekla. »Ne le stvari, ki jih imaš na sebi, ampak tudi vloge. Zaposlitev pri Royal Shakespeare Company je izguba časa.« S prstom me krcne po nosu.

»Au.«

»Moraš me poslušati.«

In sem jo.

Moj agent je osupnil in pobesnel. Ne da bi natanko vedel zakaj, sem upošteval Florencein nasvet. Kmalu sem igral velike vloge v nepomembnih krajih: Biffa v *Smrti trgovskega potnika*; glavno vlogo v novi drami v Cheltenhamu; Romea v Yorkshiru.

▪ 18

S prijateljico je pripotovala z vlakom, da bi si ogledala predpremiero, in pozno v noč smo se skupaj vračali in srkali vino iz plastičnih kozarčkov. Mojo igro je secirala tako neprizanesljivo, da sem si zapisoval njene opazke. »Nekajkrat si hotel, da bi se smejali liku, ki ga igraš. Bilo je obupno,« mi je rekla. »Pomislila sem, če to naredi še enkrat, bom šla na blagajno in zahtevala, da mi vrnejo denar!«

Kritika, tako domnevam, me je spomnila, kako odvisen sem bil od nje. Toda ko je končala, sam sem bil skoraj pokončan, me je še naprej gledala z nezmanjšanima poželenjem in ljubeznijo.

Strinjala se je, da sprejem nepomembne vloge v televizijskih produkcijah ali filmih. Navaditi sem se moral na kamero, tako da se bom lahko posvetil filmom, »kot Gary Oldman in Daniel Day-Lewis«. Rekla mi je, da vidi, zakaj bi bil ženskam všeč, če bi igral v filmu, ko sem se taki ideji sam lahko le smejal. Poleg tega mi je rekla, da večina igralcev vidi samo trenutke; naučiti se moram, kako vlogo razvijati skozi ves film. Svetovala mi je, naj se čim več učim, kajti ko me bodo odkrili, bom hitro zaslovel. Predlagala mi je celo, naj filme režiram, rekoč: »Če boš ustvarjal lastno delo, boš užival na drugačen način.«

Tako kot prijateljem v dramski šoli se je tudi meni motalo po glavo vse polno načrtov in sanjarij. Že od nekdaj name naredijo

vtis ljudje, ki živijo preudarno; toda ambicioznost ali želja, vezana na svet, mi povzroča skrbi. Bojim se svojih hotenj, kam bi me lahko pripeljala in kaj bi si potem drugi mislili o meni. Vendar pa, mi pojasnjuje Florence, kako se zgradi katedrale in banke, izkorenini bolezni, strmoglavi diktatorje, dobi nogometne tekme – brez frustracij in hrepenenja, da bi se jih preseglo? Pogosto je treba pojasnjevati prav najpreprostejše stvari. Florence me navdaja z upanjem, vendar poskrbi, da je osnovano na možnem.

Nič kaj dosti ne vem, o čem sanjari Florence in v kakšnem svetu živi z Archiejem, kdo je »nepremičninar« v hiši; dvomim, da je ujeta v nekakšni *Hiši lutk*. Sredi mesta, v katerem živim, naletite na neprekinjeno angleško kontinuiteto: londonske »boeme«. Brezbrižnost in brezskrbnost jih veliko staneta, vendar pa jim denarja za podeželske hiše in vile v Franciji in v Zahodni Indiji, za zabave, opero, izlete in vikende v tujini nikoli ne zmanjka. Ta klika se pozna že generacije; njihovi starši so se kot prijatelji in ljubimci družili že v tistih opitih časih, v petdesetih in šestdesetih. Morda je Florence izgubljena sredi nečesa, kar ji ni povsem všeč ali razumljivo, toda ko svet svojega moža označi za »odraslega«, ji zamerim misel, da ima mojega za otroškega. Rekel bi, da se v takšnem brezkompromisnem svetu ne počuti prijetno, vendar pa ne zmore živeti v skladu z lastnimi željami.

»Rob,« mu rečem.

Florencein mož mi ponudi roko, okiteno s prstanom. Le z veliko težavo sežem vanjo, in najbrž si misli, da se mi roka poti od strahu.

»Archie O'Hara. Si že kdaj bil tu?«

»Ne ... Ravno sem prišel sem ... da bi malo pobegnil.«

»Pred čim?«

»Saj veš.«

»Ja,« mi reče brezbrizno. »Kako, da ne. Za to gre. Beg.«

Sediva za pultom in Martha naju gleda, kakor da se vsi poznajo. Archie je oblečen v moder suknjič, belo srajco in hlače iz rumenega žameta; njegov obraz je obrit in rejen. Glede na to, da se je Florence odločila, da je z njim – vsaj večino časa –, mora imeti, domnevam, kakšne nevsakdanje pozitivne lastnosti. Je povsem

drugačen od mene ali mi je podoben v stvareh, ki jih ne opazim? Morda bom to še izvedel.

»Koliko časa boš tu?«

Puha oblačke dima in ne reče ničesar.

Oglasi se Martha: »Lahko vam povem, kam se spleča iti in kaj se spleča pogledati, če želite.«

Archie ji reče: »Hvala, ampak razmišljam o drugem podeželskem kraju. Podedoval sem dvorec, kot se mu danes reče, skupaj s kupom Japoncev, ki me fotografirajo skozi okna. Včasih se počutim, kakor da sedim v obleki s tiaro na glavi. Moja žena pravi, da se še usesti ne moreš, ne da bi prdnil v večstoletni prah. Tako da se bova morda morala zapeljati do ... nepremičninskih posrednikov in tako naprej.«

Rečem mu: »Je ženi vseč na podeželju?«

▪ 20

»Londončanke fantazirajo o poljih. Njo pa muči seneni nahod. Ne vidim smisla, da greš nekam, kjer nikogar ne poznaš. Ampak tako in tako ne vidim smisla v ničemer.«

Glavno nagne nazaj in se zasmeji.

»Si depresiven?«

»Ti je znano, ne?« Zavzdihne. »Preveč strmim v ljudi, kakor da bi imeli prerezan vrat.« Čez čas reče: »Ne mislim se ubiti. Ampak lahko bi se, zakaj pa ne.«

»Nekoč sem bil depresiven dve leti.«

Stisne me za nadlaket, kot to včasih stori Florence. »Je minilo?«

Potrkam po lesenem pultu. »Ja.«

»Še dobro. In zdaj si pravi mali srečkovič, ne?«

Sem tik pred tem, da ga seznanim, da se mi vrača, najbrž zaradi srečanja z njim. Tokrat obup, ne depresija. Razlika je velika.

Razgovoriva se o izpraznjenosti; strahu pred življenjem; nastanku pustinje; podcenjevanju vrednih in smiselnih stvari. Povem mu, da je bila melanholija del moje notranjosti in da sem mislil, da na svetu tako pač je, dokler se ji nisem postavil po robu.

Dam mu vedeti: »Ljudje se zatečejo v bolezen, ko ne živijo tako, kot bi morali.«

Glasno udari po pultu. »Tako banalno, a resnično.«

Bar se je skoraj izpraznil. Martha pobere kozarce, pomete po tleh in pobriše pult. Še naprej nama toči vinjak.

Opazuje naju in reče: »Tu pri nas redko slišiš kaj pametnega.«

»Kakšno je tvoje mnenje o meditaciji?« mi reče. »Vzhodnjaško prodajanje megle ali resnica?«

»Pomaga mi pri koncentraciji,« mu rečem. »Igralec sem.«

»Igralcev je kot peska in trave. Človeku grejo kar na jetra, ko govorijo o ‚centriranju‘ in podobnih neumnostih.«

Rečem mu: »Poznaš kakšnega igralca? Ali igralko?«

»Šteješ do deset ali samo do štiri,« mi reče, »ko meditiraš?«

»Štiri,« mu rečem. »Tako zgubim manj časa.«

»Kdo te je naučil?«

Tvoja žena, mu skoraj rečem.

»Imel sem dobro učiteljico,« mu rečem.

»Kam si hodil ... mi lahko poveš?«

»Ženska, ki me je učila ... Spoznal sem jo po naključju, nekega dne v kinu. Zdelo se mi je, da sem ji bil v trenutku všeč. Všeč mi je bilo, da sem ji všeč. Lahko bi rekel, da me je zavedla.«

»A res?« mi reče Martha in se nagne čez pult.

»Le da me je prijela za roko in mi povedala, nekoliko žalostno, da je poročena. Mislim sem, da mi bo to ustrezalo. Kakorkoli že, nekaj stvari me je pa le naučila.«

Martha je rekla: »Ti ni povedala, da je poročena?«

»Mi je, ja. Tik preden sva spala skupaj.«

»Nekaj trenutkov prej?« je rekla Martha. »Grozna oseba, vsaj tako se zdi.«

»Zakaj?«

»Ker ti je to naredila. Bi rad, da zapusti moža?«

»Zakaj pa? Ne vem. O tem nisem razmišljal.«

Archie se zasmeji. »Počakaj, da vaju dobi!«

»Upam, da te ne zadržujem,« rečem Archieju.

»Moja žena je zdaj že v fazi REM. Nocoj sem zamudil svoje zakonske dolžnosti.«

»Hodi ob tem času že spat?«

»Te ženske ne morem spraviti iz postelje.«

»Bere v postelji? Romane?«

»Si knjižničar ali kaj?«

Rečem mu: »Zanimajo me osnovne informacije o ljudeh. Dejstva, ne mnenje.«

»Ja. Osnovno zanimanje za ljudi torej. In te še vedno ni zapustilo?«

»Tebe je?«

Razmišlja. »Mogoče proučuješ ljudi, ker si igralec.«

Martha si prižge cigareto. Zamisli se. »Ne gre samo za to. Vem, da ne. To je samo izgovor za opazovanje. Bistvo je v opazovanju.« Obrne se k meni in se mi nasmehne.

»Morda imaš pa prav, srcece,« ji reče Archie. »V stvareh se skriva mnogo več kot samo ena stvar.«

Na srečo ga grdo pogleda in jaz se ji nasmehnem.

»Bolje, da se premaknem,« reče. »Bolje bi bilo.«

Želel sem ga še kaj vprašati. »Kaj počne žena? Si jo sploh kdaj videl igrati?«

»Sem ti povedal, da je igralka, ali kaj? Tega se ne spomnim. Navadno tega ne povem, ker ni res. So ti všeč ženske, a?«

»Prosim?«

▪ 22

»Videl sem te, kako si mojo ženo občudoval na vlaku.« Stopi s stola in se opoteče. »Krasno je, ko sedim. Bolje, da mi pomagaš v sobo.«

Poišče mojo ramo in se nanjo nasloni. Težek je in najraje bi se odmaknil. Ni mi všeč, da sva si tako blizu.

»Pomagala ti bom,« reče Martha. »Ni vama treba daleč. Vajini sobi sta druga zraven druge.«

Podpreva ga vsak na svoji strani in odvlečeva po stopnicah. Zadnje stopnice prehodi sam, silno previdno.

Na vratih se obrne. »Pospremi me v sobo. Ne vem, kje je kaj. Mogoče je v njej temno kot v rovu in se svetijo le ženini zobje.«

Martha mu vzame ključ in odpre vrata.

»Lahko noč,« mu rečem.

V spalnico ga ne pospremim.

»Hej,« Zvrne se v sobo.

Pomaham Marthi.

»Archie,« se v temi prestrašeno oglasi Florence. »Si to ti?«

»Kdo pa, zaboga? Sleci me!«

»Archie –«

»Ženina dolžnost!«

Spustim se ob steni kakor žleb in razmišljam, kako Florence s tople gmote vleče oblačila. Zdaj ko sem ga videl, jasneje slišim njegov glas.

Slišim ga reči: »Ravno sem govoril z nekim –«